

Sygn. akt XII C 220 / 20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 lutego 2022 r.

Sąd Okręgowy we Wrocławiu XII Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **Sędzia SO Krzysztof Rudnicki**

Protokolant: **Joanna Majerska**

po rozpoznaniu w dniu 18.02.2022 r.

we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy z powództwa **D. B., M. B., M. S. i K. S.**

przeciwko **(...) S.A. w W.**

o zapłatę i ustalenie

I. zasądza od pozwanego na rzecz powodów D. B. i M. B. **260.450,53 zł** (dwieście sześćdziesiąt tysięcy czterysta pięćdziesiąt złotych, pięćdziesiąt trzy grosze) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 17.08.2019 r. do dnia zapłaty;

II. ustala, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawarta w dniu 18.12.2007 r. pomiędzy (...) S.A. w W. (obecnie (...) S.A. w W.) oraz D. B., M. B., M. S. i K. S. jest nieważna;

III. oddala powództwo w pozostałym zakresie;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powodów D. B. i M. B. **6.434 zł** kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty oraz zasądza od pozwanego na rzecz powodów M. S. i K. S. **5.434 zł** kosztów procesu wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

XII C 220 / 20

UZASADNIENIE

W dniu 21.02.2020 r. powodowie D. B. i M. B. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. 106.112,50 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16.08.2019 r. do dnia zapłaty, a także o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej.

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że zawarli z (...) S.A. umowę kredytu waloryzowanego kursem CHF. Środki uruchomione w toku realizacji umowy przeznaczone zostały na cel konsumencki. Przedstawiając ofertę kredytową, przedstawiciel banku ograniczył się do zaprezentowania jedynie wybranych przez siebie wariantów produktów kredytowych. Umowa została w całości opracowana przez Bank, zawiera jednostronnie przygotowane klauzule umowne, stanowi typowy wzorzec umowny, który nie podlegał negocjacom. Z powodami nie rozmawiano o ryzyku walutowym, na które zostaną wystawieni w związku z powiązaniem kredytu z walutą szwajcarską, jak również

o tym, w jaki sposób Bank będzie ustalał dowolnie wysokość świadczeń w chwili wypłaty kredytu i w chwili spłaty kredytu. Ryzyko kursowe, na jakie zostali narażeni powodowie, jest niczym nieograniczone. Dodatkowo wskazali, że udzielenie kredytu uzależnione było od zawarcia umowy ubezpieczenia niskiego wkładu z ubezpieczycielem wskazanym przez pozwanego. Powodowie nie mieli wpływu na zakres ubezpieczenia, jego wysokość oraz czas trwania. Nie zostali zaznajomieni z warunkami ubezpieczenia, w tym treścią umowy ubezpieczenia.

W ocenie powodów zawarte w treści umowy oraz regulaminu, który stanowi jej integralną część, postanowienia:

- § 1 ust. 3A, § 10 ust. 4, § 12 ust. 5, § 15 ust. 4 umowy – w zakresie klauzuli indeksacyjnej,
- § 1 ust. 2, § 23 ust. 2 i 3, § 26 ust. 2, § 31 ust. 3 regulaminu – w zakresie klauzuli indeksacyjnej,
- § 3 ust. 3 umowy – w zakresie ubezpieczenia niskiego wkładu,

stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powodów (są bezskuteczne wobec powodów) od chwili zawarcia umowy. Umowa może obowiązywać bez mechanizmu indeksacji, gdyż po wyeliminowaniu z niej abuzywnych postanowień dotyczących indeksacji zawiera nadal wszystkie przedmiotowo elementy umowy kredytu, pozwalające na jego dalszą spłatę.

Wartość dochodzonej pozewem kwoty równa jest wartości kwoty, o którą suma pobranych przez pozwanego środków przewyższa sumę środków mu należnych, określonych na podstawie wykonanej przez powodów symulacji kredytu, w okresie od dnia 11.08.2009 r. do dnia 13.05.2019 r., tj. 104.730,58 zł, powiększonej o środki nienależnie pobrane przez pozwanego tytułem drugiej składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego w kwocie 1.381,92 zł.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska powodów przedstawione zostało na k. 4-25 i 464-475 akt sprawy.

W odpowiedzi na pozew pozwany (...) S.A. w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powodów kosztów procesu.

Pozwany podniósł zarzuty:

- braku interesu prawnego po stronie powodów uzasadniającego żądanie ustalenia,
- nieudowodnienia roszczenia powodów, tak co do zasady, jak i co do wysokości,
- przedawnienia roszczenia powodów w zakresie kwoty żądanej tytułem rat odsetkowych uiszczonych dalej niż 3 lata od dnia wytoczenia powództwa.

Szczegółowe uzasadnienie stanowiska pozwanego przedstawione zostało na k. 108-157 akt sprawy.

W piśmie procesowym z dnia 11.02.2021 r. (k. 510-516) powodowie zmienili żądanie pozwu w ten sposób, że wnieśli o:

1. zasądzenie od pozwanego 106.112,50 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 16.08.2019 r. do dnia zapłaty;

ewentualnie w przypadku uznania przez Sąd umowy kredytu za nieważną w całości:

2. a) zasądzenie od pozwanego 260.858,19 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 16.08.2019 r. do dnia zapłaty oraz b) ustalenie, że umowa kredytu nr (...) zawarta przez strony w dniu 18.12.2007 r. jest nieważna.

Uzasadniając żądanie ewentualne, powodowie podnieśli, że z uwagi na niedozwolone klauzule umowne umowa kredytu jest nieważna. Umowa pozostawiła pozwanemu swobodę w ustaleniu wielkości zobowiązania powodów.

Na zgłoszone żądanie ewentualne zapłaty 260.476,19 zł składają się:

- 259.476,27 zł tytułem zwrotu nienależnych świadczeń spełnionych przez powodów na rzecz pozwanego w okresie od dnia 11.08.2009 r. do dnia 13.05.2019 r. w związku z wykonywaniem umowy kredytu,

- 1.381,92 zł tytułem nienależnie pobranej drugiej składki ubezpieczenia niskiego wkładu własnego.

Powodowie wskazali także, iż posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy z uwagi na niepewność stosunku prawnego, ponieważ nawet uwzględnienie żądania ewentualnego o zapłatę może nie doprowadzić do definitywnego zakończeniu sporu.

W piśmie procesowym z dnia 26.03.2021 r. (k. 539-542) pozwany wniósł o oddalenie powództwa, także w wersji zmodyfikowanej.

W piśmie procesowym z dnia 06.10.2021 r. (k. 567-569) powodowie zmienili żądanie pozwu z dnia 20.02.2020 r., zmienione pismem z dnia 11.02.2021 r., poprzez zmianę kolejności żądań w ten sposób, że dotychczasowe żądanie ewentualne stało się żądaniem głównym, natomiast dotychczasowe żądanie główne stało się żądaniem ewentualnym.

Powodowie zażądali:

1. zasądzenia od pozwanego 260.858,19 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 16.08.2019 r. do dnia zapłaty – tytułem nienależnie pobranych środków w okresie od dnia 11.08.2019 r. do dnia 13.05.2019 r. w związku z nieważnością umowy kredytu;

2. ustalenia, że umowa kredytu nr (...) zawarta przez strony w dniu 18.12.2007 r. jest nieważna;

ewentualnie:

3. zasądzenia od pozwanego 106.112,50 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 16.08.2019 r. do dnia zapłaty – tytułem nienależnie pobranych rat kapitałowo-odsetkowych w zawyżonej wysokości w okresie od dnia 11.08.2019 r. do dnia 13.05.2019 r.;

a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu w dwukrotności stawki minimalnej wraz z ustawowym odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W piśmie procesowym z dnia 03.11.2021 r. (k. 585-590) pozwany wniósł o oddalenie powództwa, także w wersji zmodyfikowanej.

W piśmie procesowym z dnia 21.12.2021 r. (k. 602-604) swój udział w sprawie w charakterze powodów zgłosili M. S. i K. S. w zakresie ustalenia nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 18.12.2007 r.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Pismem Okólnym (...) z dnia 20.08.2007 r. Dyrektor (...) S.A. ds. Bankowości Detalicznej wprowadził Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...).

Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach (...) określał warunki udzielania i spłaty kredytów i pożyczek hipotecznych w (...). Regulamin ten przewidywał m.in., że:

- Rozdział I ust. 1 - (...) są planami finansowymi dającymi prawo do skorzystania z oferty produktowej (...) na zasadach określonych w obowiązujących w Banku regulaminach oraz zgodnie z tabelą oprocentowania oraz taryfą prowizji i opłat bankowych ustalonych dla (...);

- Rozdział I ust. 2 - w ramach (...) występują dwie różne oferty:

a. w złotych,

b. w walutach;

- Rozdział III § 1 ust. 1 – (...) udziela kredytów na cel mieszkaniowy / kredytów konsolidacyjnych / pożyczek hipotecznych w złotych polskich posiadaczom (...) połączonego z rachunkiem bilansującym;

- Rozdział III § 1 ust. 2 – (...) udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut wymiennalnych: USD/ EURO/ CHF lub innych walut wskazanych przez (...), według tabeli kursowej (...) S.A.;

- Rozdział III § 1 ust. 3 – kredyt waloryzowany udzielany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez kredytobiorcę walutę;

- Rozdział III § 23 ust. 2 – wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty jest określona w tej walucie, natomiast jej spłata jest dokonywana w złotych po uprzednim jej przeliczeniu według kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej (...) S.A. na dzień spłaty;

- Rozdział III § 23 ust. 3 – wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej (...) S.A. na dzień spłaty;

- Rozdział III § 31 ust. 3 – w przypadku kredytów złotych waloryzowanych kursem waluty, bankowy tytuł egzekucyjny wystawiany jest w złotych, po przeliczeniu wierzytelności (...) na dzień sporządzenia tytułu egzekucyjnego według średniego kursu danej waluty w tym dniu, według tabeli kursowej (...) S.A.

/ dowód: Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych w ramach

(...) – k. 51-59 i 193-201; Pismo Okólne (...) – k. 190-192 /

W dniu 19.08.2005 r. przed notariuszem B. N. we W. T. K. jako sprzedający oraz D. B. i M. B. jako kupujący zawarli w formie aktu notarialnego, rep. (...), umowę przedwstępną sprzedaży własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku przy ul. (...) we W..

Strony zobowiązały się do zawarcia notarialnej umowy sprzedaży prawa do ww. lokalu do dnia 31.12.2007 r. za cenę 295.000 zł płatną w sposób następujący:

- kwota 20.000 zł została zapłacona w chwili podpisania umowy, co stanowiło zadatek,

- kwota 275.000 zł miała zostać zapłacona na rachunek sprzedającego w (...) S.A. nr (...) po zawarciu umowy przyrzeczonej z kredytu bankowego.

/ dowód: umowa przedwstępna sprzedaży z dnia 23.11.2007 r., rep. (...) – k. 180-

181 /

W celu sfinansowania zakupu mieszkania powodowie zgłosili się do Oddziału (...) S.A. w celu zaciągnięcia kredytu. Obsługiwała ich A. Ł.. Przedstawiła im propozycję kredytu waloryzowanego kursem CHF jako jedyną możliwą opcję. Wskazała na stabilność tej waluty i małą zmienność jej kursu. Nie było mowy o zasadach ustalania kursów stosowanych do przeliczeń.

W dniu 26.11.2007 r. D. B. i M. B. złożyli – na formularzu wniosku (...) – wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym, refinansowanie nakładów poniesionych na ten cel oraz finansowanie składki tytułem ubezpieczenia spłaty kredytu w zakresie utraty pracy oraz poważnego zachorowania w kwocie 299.492,39 zł w walucie CHF na okres 21 lat, spłacanego w równych ratach kapitałowo-odsetkowych, płatnych 11 dnia miesiąca.

Powodowie jako prawne zabezpieczenie spłaty kredytu zadeklarowali hipotekę na nieruchomości, ubezpieczenie nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wraz z przelewem praw z polisy, przejściowe ubezpieczenie spłaty kredytu.

Powodowie we wniosku podali swoje miesięczne dochody netto i wykonywane zawody (powódka D. B. 1.993,70 zł, asystent ds. personalnych; powód M. B. 741,04 zł, monter).

Wraz z wnioskiem kredytowym powodowie złożyli oświadczenia o wyrażeniu zgody na udostępnienie przez (...) S.A. w W. informacji stanowiących ich dane osobowe oraz objętych tajemnicą bankową, zawartych w dokumentacji kredytowej zebranej przez (...) S.A. przed zawarciem i w trakcie trwania umowy kredytowej w celu wykonania Generalnej Umowy Ubezpieczenia niskiego wkładu w kredytach i pożyczkach hipotecznych zawartej przez (...) S.A. i (...) S.A., oraz Generalnej Umowy Ubezpieczenia pomostowego zawartej przez (...) S.A. i (...) S.A., przy czym w oświadczeniu zostało wskazane, że wyrażenie tej zgody jest niezbędne do zawarcia i realizacji umowy ubezpieczenia.

/ dowód: wniosek nr (...) z dnia 26.11.2007 r. o udzielenie kredytu z załącznikami – k. 182-

186; zeznania powodów: D. B. – e-protokół z dnia 19.02.2021 r.

00:03:35-00:17:21 k. 528-529 i 531, M. B. – e-protokół z dnia 19.02.2021 r.

00:17:22-00:20:27 k. 529 i 531 /

W dniu 03.12.2017 r. (...) S.A. podjął decyzję o udzieleniu powodom kredytu w kwocie 299.492,39 PLN o parametrach: waluta waloryzacji – CHF, oprocentowanie – 4,08 %, składka ubezpieczenia od obniżonego wkładu – 2.222,23 zł, prowizja – 5.989,85 zł.

/ dowód: decyzja kredytowa z dnia 03.12.2007 r. dot. wniosku kredytowego nr (...) – k. 187-

189 /

W dniu 18.12.2007 r. (...) S.A. w W. Oddział Bankowości Detalicznej w Ł. (dalej (...) S.A.) oraz D. B., M. B., M. S. i K. S. zawarli umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF nr (...).

Kredyt był przeznaczony na zakup na rynku wtórnym spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego we W. przy ul. (...), refinansowanie poniesionych nakładów z tym związanych oraz finansowanie składki tytułem ubezpieczenia spłaty Kredytu w zakresie utraty pracy oraz poważnego zachorowania (§ 1 ust. 1 oraz § 2 ust. 1-5).

Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 299.492,39 zł waloryzowanego kursem CHF (§ 1 ust. 2 i 3).

Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 30.11.2007 r. według kursu kupna waluty w tabeli kursowej (...) S.A. wynosiła 140.323,47 CHF; kwota ta miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania Banku; wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej (§ 1 ust. 3A).

Okres kredytowania wynosił 252 miesiący – do dnia 11.12.2028 r. (§ 1 ust. 4).

Kredyt miał być spłacany w równych ratach kapitałowo-odsetkowych, płatnych 11 dnia miesiąca (§ 1 ust. 5 i 6).

Prowizja Banku wynosiła 1,0 % kwoty kredytu, tj. 2.994,92 zł (§ 1 ust. 7).

Prowizja tytułem ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. wynosiła 0,20 % kwoty kredytu, tj. 598,98 zł (§ 1 ust. 7A).

Składka miesięczna tytułem generalnej umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych wynosiła 0,0065 % wartości nieruchomości; suma ubezpieczenia wynosiła 295.000 zł; składka ubezpieczenia miała być płatna w dniu uruchomienia kredytu oraz w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych; w przypadku, gdy kredytobiorca dostarczyłby do (...) polisę innego niż proponowany mu przez (...) S.A. ubezpieczyciela, potwierdzającą objęcie ochroną ubezpieczeniową nieruchomości będącej zabezpieczeniem kredytu wraz z przelewem praw na (...) S.A. składka nie miała być pobierana za okres ubezpieczenia na jaki została zawarta dostarczona polisa (§ 1 ust. 7B).

Składka tytułem ubezpieczenia spłaty kredytu w zakresie utraty pracy oraz poważnego zachorowania wynosiła (§ 1 ust. 7D):

- jednorazowo z góry za okres pierwszych dwóch lat – 1,5 % od łącznej kwoty kredytu i miała być płatna w dniu uruchomienia kredytu,

- miesięcznie z góry, po dwóch latach – 4 % miesięcznej raty kredytu i miała być płatna w terminach spłaty kolejnych rat kapitałowo-odsetkowych.

W dniu wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 3,68 %; w okresie ubezpieczenia pomostowego kredytu w (...) S.A. oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,50 p.p. i wynosiło 5,18 %; oprocentowanie dla należności przeterminowanych wynosiło 7,38 % (§ 1 ust. 8 i 9).

Zabezpieczenie kredytu stanowiły (§ 3):

1. hipoteka kaucyjna wpisana na pierwszym miejscu do kwoty 449.238,59 zł na nieruchomości położonej we W. przy ul. (...);

2. przelew na rzecz (...) praw z polisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką do wysokości sumy ubezpieczenia wskazanej wyżej;

3. ubezpieczenie niskiego wkładu własnego kredytu (...) S.A. na 36-miesięczny okres ubezpieczenia, jeśli zaś z upływem 36 miesięcy okres ubezpieczenia nie nastąpiłaby całkowita spłata zadłużenia objętego ubezpieczeniem ani inne zdarzenie kończące okres ubezpieczenia, ubezpieczenie podlegało automatycznej kontynuacji, przy czym łączny okres ubezpieczenia nie mógł przekroczyć 108 miesięcy, licząc od miesiąca, w którym nastąpiła wypłata kredytu; kredytobiorcy upoważnili (...) S.A. do pobrania środków tytułem zwrotu kosztów ubezpieczenia w wysokości 3,50 % kwoty kredytu objętej ubezpieczeniem, tj. 2.222,23 zł, oraz zwrotu kosztów z tytułu kontynuacji przedmiotowego ubezpieczenia z rachunku wskazanego w § 6 (rachunek spłaty kredytu) bez odrębnej dyspozycji;

4 (...);

5. przelew praw z tytułu umowy grupowego ubezpieczenia spłaty rat kredytu w zakresie poważnego zachorowania oraz pobytu w szpitalu w wyniku choroby i nieszczęśliwego wypadku dokonany na warunkach określonych w oświadczeniu o przystąpieniu do Umowy ubezpieczenia zawartych we wniosku kredytowym;

6. na okres przejściowy do czasu przedłożenia w (...) S.A. odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis hipoteki – ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) S.A. na okres przejściowy (ubezpieczenie pomostowe).

Termin przedstawienia odpisu z prawomocnie wpisaną hipoteką na rzecz Banku upływał w dniu 31.05.2008 r. (§ 3 ust. 7).

Sposób wypłaty kredytu był następujący (§ 5):

- 275.000 zł na rachunek zwywcy nr (...) prowadzony przez Bank (...) S.A.,

- 20.000 zł zgodnie z dyspozycją kredytobiorców na refinansowanie nakładów własnych,
- 4.492,39 zł na finansowanie składki tytułem ubezpieczenia spłaty kredytu w zakresie utraty pracy i poważnego zachorowania.

Splata kredytu miała następować na podstawie nieodwołalnego zlecenia przelewu z rachunku (...)nr (...) (§ 6 oraz § 13).

Uruchomienie kredytu miało nastąpić jednorazowo po spełnieniu następujących warunków (§ 7 ust. 1 i 3):

- 1) podpisaniu umowy;
- 2) uiszczeniu przez kredytobiorcę wpłaty z tytułu prowizji;
- 3) ustanowieniu prawnych zabezpieczeń spłaty kredytu;
- 4) złożeniu oświadczenia o poddaniu się egzekucji przez ewentualnych poręczycieli;
- 5) przedstawieniu umowy sprzedaży spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego w formie aktu notarialnego, przedłożeniu oświadczenia o ustanowieniu hipoteki w trybie przepisu art. 95 ust. 4 prawa bankowego.

Bank miał uruchomić kredyt w terminie 3 dni roboczych od daty wskazanej przez kredytobiorcę w pisemnej dyspozycji uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 5).

Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej; wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 27.09.2007 r. wynosząca 2,78 %, powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę (...) w wysokości 0,90 %; (...) miał co miesiąc dokonywać porównania obowiązującej stawki bazowej ze stawką bazową ogłaszaną przedostatniego dnia roboczego poprzedniego miesiąca i dokonywać zmiany wysokości oprocentowania kredytu w przypadku zmiany stawki bazowej LIBOR 3M o co najmniej 0,10 p.p. (§ 9 ust. 1-3).

(...) miał sporządzić i wysłać kredytobiorcom harmonogram spłat określający nową wysokość rat spłaty kredytu (§ 9 ust. 5).

Zmiana wysokości oprocentowania kredytu dokonana w powyższy sposób nie stanowiła zmiany umowy (§ 9 ust. 6).

Kredyt miał być spłacany w ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach określonych w harmonogramie spłat (§ 10 ust. 1).

Harmonogram spłat stanowił załącznik nr 1 i integralną część umowy i miał być doręczony kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu; harmonogram sporządzany był w CHF (§ 10 ust. 2).

Raty miały być płatne w 11 dniu każdego miesiąca z tym, że pierwsza rata kapitałowo-odsetkowa była płatna po co najmniej 28 dniach od daty uruchomienia kredytu, nie później jednak niż po 61 dniach od daty uruchomienia kredytu (§ 10 ust. 3).

Raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) S.A., obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 10 ust. 4).

(...) pobierał odsetki za okres od dnia powstania zadłużenia do dnia poprzedzającego spłatę kredytu; w przypadku wcześniejszej spłaty (...) pobierał odsetki za okres wykorzystania kredytu do dnia poprzedzającego wcześniejszą spłatę kredytu (§ 10 ust. 6).

Jednym z podstawowych obowiązków kredytobiorców było ustanowienie prawnych zabezpieczeń kredytu oraz pokrycie wszystkich kosztów związanych z ustanowieniem, utrzymaniem, zwolnieniem i zmianą zabezpieczenia kredytu (§ 13 ust. 1 pkt 2).

W przypadku naruszenia przez kredytobiorców warunków umowy, a w szczególności w przypadku, gdy (§ 14 ust. 1):

- 1) w terminie określonym w umowie nie dokonali spłaty raty kapitałowo-odsetkowej lub części raty kapitałowo-odsetkowej lub
- 2) w umówionym terminie nie dokonali spłaty należnych (...) prowizji, opłat i innych należności, (...) mógł podjąć działania upominawcze z wypowiedzeniem umowy włącznie.

Okres wypowiedzenia umowy wynosił 30 dni od dnia doręczenia wypowiedzenia, przy czym za datę wypowiedzenia miała być uważana również data pierwszego awizowania przesyłki poleconej, wysłanej pod ostatni znany (...) adres kredytobiorców (§ 14 ust. 3).

Następnego dnia po upływie okresu wypowiedzenia wszelkie zobowiązania wynikające z umowy stawały się wymagalne, a kredytobiorcy stawali się zobowiązani do niezwłocznej spłaty wszystkich wymagalnych należności (§ 14 ust. 4).

Niespłacone w terminie określonym w umowie lub następnego dnia po okresie wypowiedzenia wierzytelności (...) z tytułu umowy były traktowane jako zadłużenie przeterminowane, a rata kapitału, lub w przypadku wypowiedzenia umowy kwota kapitału, jako kapitał przeterminowany (§ 15 ust. 1).

Od kapitału przeterminowanego (...) miał naliczać odsetki w wysokości określonej w tabeli oprocentowania w walutach obcych, której wysokość wyznaczana była jako suma oprocentowania nominalnego określonego w § 1 ust. 8 z zastrzeżeniem § 9 i marży Banku (§ 15 ust. 2).

Integralną część umowy stanowił „Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – (...)”; kredytobiorcy oświadczyli, że zapoznali się z tym dokumentem i uznają jego wiążący charakter (§ 25).

Kredytobiorcy oświadczyli, że (§ 29):

1. zostali dokładnie zapoznani z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów obowiązującymi w (...) oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i akceptują je;
2. zostali dokładnie zapoznani z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptują; są świadomi, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotowego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (§ 29).

Za zobowiązania wynikające z umowy kredytobiorcy ponosili odpowiedzialność solidarną (§ 30 ust. 1).

Powodowie zapoznali się z dokumentem umowy w Oddziale Banku przed jego podpisaniem, nie otrzymali go wcześniej w celu zapoznania się.

Do przygotowanego przez Bank tekstu umowy nie były wprowadzane żadne zmiany, poprawki, w szczególności pochodzące od powodów.

/ dowód: umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) z dnia

18.12.2007 r. – k. 43-50; zeznania powodów: D. B. – e-protokół z

dnia 19.02.2021 r. 00:03:35-00:17.21 k. 528-529 i 531, M. B. – e-protokół z dnia

19.02.2021 r. 00:17:22-00:20:27 k. 529 i 531 /

W dniu 27.12.2007 r. przed notariuszem B. N. we W. T. K. jako sprzedający oraz D. B. i M. B. jako kupujący zawarli w formie aktu notarialnego, rep. (...), umowę sprzedaży własnościowego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w budynku przy ul. (...) we W..

Cena sprzedaży wynosiła 295.000 zł.

Na poczet ceny została zapłacona przez kupujących kwota 20.000 zł, a sprzedający pokwitował jej odbiór przy zawarciu przedwstępnej umowy sprzedaży sporządzonej w dniu 23.11.2007 r., rep. (...); pozostała część ceny w kwocie 275.000 zł miała zostać zapłacona przez kupujących z kredytu bankowego, który uzyskali na ten cel w (...) S.A. w W. na podstawie umowy nr (...) zawartej dnia 18.12.2007 r., na rachunek należący do T. K. w Banku (...) w terminie do 03.01.2008 r. i co do tego obowiązku kupujący poddali się egzekucji na podstawie art. 777 § 1 pkt 4 kpc (§4).

/ dowód: umowa sprzedaży z dnia 27.12.2007 r., rep. (...) – k. 202-203 /

Kredyt został uruchomiony jednorazowo, na podstawie wniosku powodów z dnia 31.12.2007 r. o wypłatę transzy/ odblokowanie środków w następujący sposób:

- 03.01.2008 r. – 24.492,40 PLN, co zostało przeliczone na 11.410,92 CHF po kursie 2,1464;

- 03.01.2008 r. – 275.000,00 PLN, co zostało przeliczone na 128.121,51 CHF po kursie 2,1464,

tj. łącznie 139.532,43 CHF.

/ dowód: zaświadczenie z dnia 11.06.2019 r. – k. 61-68; Tabela aktualnych kursów walut (...)

S.A. z dnia 03.01.2008 r. – k. 89; wniosek o wypłatę transzy kredytu / odblokowanie

środków – k. 204; potwierdzenia uruchomienia kredytu – k. 205; potwierdzenie realizacji

przelewu – k. 206; potwierdzenie uruchomienia transzy kredytu – k. 207 /

Według pierwotnie wystawionego harmonogramu spłat z dnia 03.01.2008 r. pierwsza rata kredytu wynosiła 1.069 CHF, następne nr 2-250 – po 911,50 CHF, a ostatnia – 1.019,43 CHF (kwota kapitału do spłaty – 139.532,43 CHF, kwota odsetek – 89.520,41 CHF, razem – 229.052,84 CHF).

/ dowód: harmonogram spłat – k. 208-210 /

Dnia 25.05.2007 r. (...) S.A. oraz (...) S.A. zawarli Generalną Umowę Ubezpieczenia niskiego wkładu w kredytach i pożyczkach hipotecznych nr (...).

Pozwany zgłosiła kredyt powodów do objęcia go ochroną ubezpieczeniową przez (...)S.A. w W. w ramach Generalnej Umowy Ubezpieczenia niskiego wkładu w kredytach i pożyczkach hipotecznych.

/ dowód: polisa z dnia 21.02.2011 r. – k. 211-215 i 550-554; aneks nr (...) z dnia 23.02.2009 r. do

polisy – k. 216-222 i 543-549 /

W okresie od 11.08.2009 r. do 13.05.2019 r. D. B. i M. B. spłacili na rzecz (...) S.A., następnie (...) S.A., z tytułu kapitału i odsetek: 259.476,27 zł.

Bank pobrał od powodów z tytułu składek na ubezpieczenie niskiego wkładu własnego:

- 2.222,23 zł w dniu 03.01.2008 r.,

- 1.381,92 zł w dniu 08.03.2011 r.

W okresie od dnia 01.05.2019 r. do dnia 09.02.2021 r. powodowie spłacili 50.907,17 zł.

/ dowód: zaświadczenie z dnia 11.06.2019 r. – k. 61-68; historia oprocentowania i spłat kredytu –

k. 223-227; lista operacji – k. 523 /

Pismem z dnia 04.07.2019 r. powodowie skierowali do pozwanego reklamację dot. umowa o kredyt nr (...) w zakresie nienależnie pobranych od nich środków w związku z nieważnością umowy w kwocie 299.533,44 zł, jak również w przypadku zanegowania skutku w postaci nieważności wskazanej umowy w zakresie nienależnie pobranych od nich rat kapitałowo-odsetkowych w wyższej wysokości, niż rzeczywiście powinni je spłacić, w okresie od dnia 13.07.2009 r. do dnia 13.05.2019 r. w związku z zawarciem w treści umowy niedozwolonych postanowień umownych, których treść miała wpływ na wysokość spłaconych przez powodów rat kredytu, w kwocie 105.279,58 zł, oraz w zakresie nienależnie pobranych od nich środków tytułem refinansowania składek ubezpieczenia niskiego wkładu, w związku z abuzywnością postanowień umownych podstawę do ich pobrania w kwocie 1.381,92 zł.

Powodowie wezwali pozwanego do niezwłocznej zapłaty wskazanych kwot.

Powodowie podnieśli, umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 18.12.2007 r. z uwagi na niedozwolone klauzule umowne jest nieważna.

Pismem z dnia 16.07.2019 r. pozwany odpowiedział na reklamację, wskazując, że została rozpatrzona negatywnie. Wskazał, że umowa jest realizowana w sposób prawidłowy i nie widzi podstaw do uwzględnienia zgłoszonych w piśmie roszczeń.

/ dowód: reklamacja z dnia 04.07.2019 r. – k. 69-77; pismo pozwanego z dnia 16.07.2019 r. – k.

78-80 /

Powodowie wystąpili do Sądu Rejonowego dla Warszawy-Śródmieścia z wnioskiem o zavezwanie pozwanego do próby ugodowej przez zapłatę 299.533,44 zł, ewentualnie zapłatę 106.112,92 zł i 1.381,92 zł.

Na posiedzeniu Sądu w dniu 18.10.2019 r., VI Co 1716/19, przeciwnik nie stawiał się, nie doszło do zawarcia ugody.

/ dowód: wniosek o zavezwanie do próby ugodowej z dnia 17.07.2019 r. – k. 81-84; protokół z

dnia 18.10.2019 r., VI Co 1716/19 – k. 88; akta sprawy VI Co 1716/19 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługuje na uwzględnienie prawie w całości.

Powodowie D. B. i M. B. zażądali ostatecznie ustalenia nieważności umowy kredytu oraz zwrotu spełnionych w wykonaniu tej umowy świadczeń jako

świadczeń nienależnych.

Ponieważ umowa kredytu została zawarta przez czworo kredytobiorców: D. B., M. B., M. S. i K. S., w zakresie żądania ustalenia nieważności tej umowy udział M. S. i K. S. w sprawie okazał się konieczny, albowiem rozstrzygnięcie tej kwestii wpływa na ich prawa i obowiązki. Z tych względów Sąd postanowieniem z dnia 29.11.2021 r. w trybie art. 195 § 1 kpc wezwał pełnomocnika powodów do zajęcia stanowiska w tej kwestii, czego efektem było wstąpienie ww. osób do sprawy w charakterze powodów.

W następstwie opisanego przekształcenia podmiotowego wszyscy czworo powodowie realizowali łączną legitymację czynną w zakresie żądania ustalenia nieważności umowy kredytu.

Natomiast w zakresie żądania zapłaty – zwrotu świadczeń spełnionych na rzecz Banku w wykonaniu nieważnej umowy kredytu – legitymacja procesowa czynna przysługuje już tylko D. B. i M. B., jako że wyłącznie oni dokonywali spłaty kredytu. Tym samym pozostają wyłącznie uprawnionymi z tytułu roszczenia kondykcijnego. W tym zakresie nie zachodzi współuczestnictwo konieczne po stronie czworga kredytobiorców.

Sąd dokonał ustaleń stanu faktycznego sprawy na podstawie materiału dowodowego obejmującego przedłożone przez strony dokumenty dotyczące przedmiotu i treści łączącego strony stosunku kredytowego, a także zeznania powodów D. B. i M. B..

Sąd pominął dowód z zeznań świadka H. P. jako zbędny dla rozstrzygnięcia sprawy – art. 235² § 1 pkt 2 kpc. Ze złożonych do akt sprawy dokumentów wynika, że nie brał on udziału w czynnościach poprzedzających i towarzyszących zawarciu umowy kredytu, tj. złożeniu wniosku kredytowego przez powodów, udzielaniu im informacji na temat warunków kredytu, jak również podpisaniu umowy kredytu. W związku z tym zeznania tego świadka nie mogły być przydatne dla dokonania ustaleń związanych z przebiegiem procedury zawarcia umowy kredytu z udziałem powodów, w tym dokonania przez nich wyboru waluty kredytu, a także indywidualnego uzgodnienia z nimi postanowień umowy, w szczególności postanowień przewidujących mechanizm indeksacji. Zasady funkcjonowania kredytów indeksowanych do waluty obcej oraz ustalania kursów wymiany walut znane są Sądowi i pełnomocnikom stron. Sposób finansowania udzielanych kredytów nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Ewentualne przedstawienie przez świadków obowiązujących wówczas w Banku procedur związanych z opisem produktu oraz informowaniem o nim klientów, w tym o związanych z nim ryzykach, a także z badaniem zdolności kredytowej, nie wystarczy dla ustalenia, że procedury te zostały w pełni dochowane w stosunku do powodów.

Pozwany nie zgłosił w tym zakresie żadnych innych wniosków dowodowych, w szczególności nie wniósł o przesłuchanie w charakterze świadka A. Ł., która zajmowała się obsługą powodów na etapie wnioskowania o kredyt i ustalania jego parametrów. Jedynym dowodem na przebieg procedury poprzedzającej zawarcie umowy, w tym na sposób przedstawienia oferty oraz ustalenia warunków kredytu, w tym ich indywidualnego uzgodnienia, pozostają zeznania powodów. Sąd uznał te zeznania za rzetelne i wiarygodne.

Nie zasługiwał na uwzględnienie wniosek pozwanego o ponowne przesłuchanie powodów wobec nieobecności pełnomocnika pozwanego na rozprawie w dniu 19.02.2021 r. W tym dniu w imieniu pozwanego nikt się nie stawił bezpośrednio ani nie połączył w trybie zdalnym. Po rozprawie wpłynęła wiadomość e-mail od pełnomocnika pozwanego (k. 532-533), wskazująca na trudności z połączeniem i zdjęciem ekranu z komunikatem „Oczekiwanie na spotkanie... Trwa oczekiwanie na rozpoczęcie spotkania (...)”. Jednakże link do wideokonferencji w dniu 19.02.2021 r. przesłany pełnomocnikom obu stron i powodom to: (...), czyli inny od tego, który pełnomocnik pozwanego próbowała wykorzystać. Oznacza to, że pełnomocnik pozwanego z przyczyn leżących wyłącznie po jej stronie nie wzięła udziału w rozprawie. Rozprawa była przy tym wyznaczona na godz. 10:30. Pomiędzy godz. 10:38 a 11:01 pełnomocnik pozwanego nie skontaktowała się z Sędem w celu zgłoszenia problemu, uczyniła to dopiero o godz. 11:50.

Nie ma zatem podstaw do powtórzenia czynności.

Zbędne dla rozstrzygnięcia sprawy okazało się prowadzenie dowodu z opinii biegłego.

Powodowie zażądali ustalenia nieważności umowy kredytu oraz zwrotu części spełnionych świadczeń jako nienależnych. Wysokość dokonanych spłat kredytu wynika z zaświadczeń pochodzących od pozwanego Banku.

Z uwagi na ostateczny kształt roszczenia głównego powodów zbędne stało się rozliczenie kredytu z pominięciem mechanizmu indeksacji jako kredytu w PLN z oprocentowaniem umownym opartym o stawkę LIBOR (tzw. odfrankowanie kredytu).

Brak jest podstaw do dokonania rozliczenia kredytu z uwzględnieniem stawki oprocentowania WIBOR, właściwego dla kredytów złotych.

Z przyczyn przedstawionych w dalszej części uzasadnienia brak jest podstaw do rozliczenia kredytu przy wykorzystaniu średniego kursu NBP. Bez znaczenia pozostaje też, czy stosowane przez Bank kursy CHF miały charakter „rynkowy”.

Powodowie dochodzą ustalenia nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...) z dnia 18.12.2007 r. oraz zwrotu świadczeń nienależnych spełnionych w wykonaniu tej umowy. Powodowie zakwestionowali tę umowę kredytową, powołując się na jej sprzeczność z przepisami prawa bankowego oraz zawarcie w treści umowy postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ i nast. kc.

Uprawnione jest stanowisko powodów co do zawarcia w treści umowy z dnia 18.12.2007 r. niedozwolonych postanowień umownych w zakresie odnoszącym się do indeksacji kredytu do waluty CHF, co skutkowało nieważnością tejże umowy.

Powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego – (...) S.A. umowę kredytu typu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty CHF w kwocie 299.492,29 zł. Stosownie do postanowień umowy kwota kredytu w CHF miała zostać określona według kursu kupna dewiz dla wyżej wymienionej waluty zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu wykorzystania kredytu lub transzy kredytu. Stosowany do przeliczenia walut przy wypłacie kredytu kurs CHF został ustalony jednostronnie według Tabeli kursów obowiązującej w Banku. Z kolei spłata rat kapitałowo-odsetkowych miała być dokonywana w złotych, po uprzednim przeliczeniu rat kapitałowo-odsetkowych według kursu sprzedaży dewiz dla CHF zgodnie z „Tabelą kursów” obowiązującą w Banku w dniu spłaty. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych w złotych zależała od wysokości kursu sprzedaży dewiz dla CHF obowiązującego w Banku w dniu spłaty, a tym samym zmiana wysokości w/w kursu waluty miała wpływ na ostateczną wysokość spłacanego przez kredytobiorcę kredytu.

W ten sposób w chwili zawarcia umowy kwota kredytu będąca podstawą wyliczenia rat nie została ściśle oznaczona.

Dokonując wypłaty kredytu w dniu 03.01.2008 r., Bank przeliczył wypłaconą sumę na CHF według własnego kursu kupna wynoszącego 2,1464.

Docelowa suma kredytu w CHF miała dopiero wynikać z harmonogramu spłat. Uruchomienie kredytu miało nastąpić po spełnieniu szeregu warunków. Aczkolwiek warunki te mogły być spełnione przez kredytobiorców dość szybko, nawet tego samego dnia lub w ciągu kilku dni, to jednak w chwili zawarcia umowy nie można było jednoznacznie ustalić daty, w jakiej uruchomienie kredytu miało faktycznie nastąpić, a przez to spodziewanego kursu przeliczenia. Również w chwili złożenia dyspozycji wypłaty kredytu nie było to możliwe, Bank miał bowiem uruchomić kredyt w ciągu 3 dni roboczych. Powodowie złożyli dyspozycję wypłaty kredytu w dniu 31.12.2007 r. zaś wypłata nastąpiła w dniu 03.01.2008 r.

Pozwany w toku procesu w żaden sposób nie wyjaśnił ani nawet nie próbował wyjaśnić, dlaczego nie było możliwe dokonanie jednoznacznego i wiążącego przeliczenia PLN na CHF w dniu zawarcia umowy kredytu i według – uzgodnionego przez strony – kursu z tego dnia. Nic nie stało na przeszkodzie, aby w umowie kredytu dokonać przeliczenia waluty według określonego kursu, w szczególności średniego kursu NBP, albo jakiegokolwiek innego kursu – uzgodnionego z powodami.

Tymczasem umowa kredytu pozostawiała Bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorców, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu. Zapis o przeliczeniu sumy kredytu na CHF według kursu z dnia wykorzystania kredytu jest zapisem pochodzącym od Banku, a nie od powodów. Nie było to z pewnością postanowienie indywidualnie uzgodnione, skoro zostało przeniesione dosłownie z regulaminu kredytu. W umowie kredytu nie został również szczegółowo opisany mechanizm ustalania kursów kupna i sprzedaży CHF. Metoda kształtowania kursu nie została uzgodniona w ramach indywidualnej, jednostkowej umowy. Stosowanie w

ogóle do jakichkolwiek przeliczeń kursu ustalanego przez Bank – bez jednoznacznego i pełnego przedstawienia w umowie kredytu metody wyliczania tego kursu poddającej się weryfikacji – może być traktowane jako niedozwolone postanowienie umowne, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Miernik waloryzacji stosowany do przeliczenia świadczenia pieniężnego winien mieć charakter obiektywny, niezależny od woli jednej ze stron. Natomiast mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 22.01.2016 r., I CSK 149/14, OSNC 2016/11/134; z dnia 13.12.2018 r., V CSK 559/17), inaczej mówiąc jest nieuczciwy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.02.2019 r., II CSK 19/18). Ponadto zastosowanie innego kursu dla przeliczenia kredytu uruchamianego – kursu kupna oraz innego kursu dla przeliczenia kredytu spłacanego – kursu sprzedaży prowadzi do uzyskania przez bank dodatkowej korzyści finansowej wynikłej z różnicy między tymi kursami. Na tym polega istota tzw. spreadu walutowego.

W umowie nr (...) wskazana orientacyjnie kwota kredytu po indeksacji – według kursu z dnia 30.11.2007 r. – wynosiła 140.323,47 CHF (§ 1 ust. 3A). Kwota wyliczona po wypłacie wyniosła 139.532,43 zł, czyli ok. 800 CHF mniej.

Zakładając przeliczenie walut PLN/CHF wg średniego kursu NBP, zobowiązanie powodów wyniosłoby:

- według kursu z dnia zawarcia umowy kredytu – 18.12.2007 r. – 2,1801 = 137.375,52 CHF;
- według kursu z dnia uruchomienia kredytu – 03.01.2008 r. – 2,1989 = 136.201,00 CHF.

W każdym wypadku zobowiązanie powodów byłoby niższe od zobowiązania oznaczonego ostatecznie przez pozwanego. Stosując swój kurs kupna – niższy od kursu średniego NBP – Bank spowodował zwiększenie zobowiązania kredytobiorców wyrażonego w walucie waloryzacji o ok. 2.000-3.000 CHF.

Z uwagi na zastosowanie kursu kupna (niższego) do przeliczenia kredytu wypłaconego oraz kursu sprzedaży (wyższego) do spłaty kredytu, zobowiązanie kredytobiorcy staje się wyższe już w dniu wypłaty, gdyby kredyt miał zostać od razu spłacony. Suma kapitału w PLN do spłaty jest w takim przypadku z założenia wyższa od sumy kapitału udostępnionego.

Zastosowanie różnego kursu w zależności od tego, czy przeliczenie dotyczy wypłaconego kredytu czy też wysokości raty w dniu przewidzianym w harmonogramie lub dniu poprzedzającym dzień płatności, należy uznać za naruszające interes konsumenta w sposób rażący, a niezależnie od tego za postanowienie umowne dotknięte sprzecznością z zasadami współżycia społecznego na zasadach ogólnych, a w konsekwencji nieważnością w rozumieniu art. 58 § 2 kc. Na potrzeby indeksacji kredytu do waluty obcej należało przyjąć kurs ustalany według tej samej jednolitej metody – albo każdorazowo kurs kupna, albo każdorazowo kurs sprzedaży albo jakąś postać kursu uśrednionego lub kursu niezależnego od stron umowy, np. kursu ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski. Rozbieżność stosowanych kursów stanowi korzyść wyłącznie dla banku udzielającego kredytu, a nie dla kredytobiorcy będącego konsumentem. Sytuacje tego rodzaju legły zresztą u podstaw dokonania nowelizacji prawa bankowego ustawą tzw. antyspreadową z dnia 26.07.2011 r.

Wadliwe klauzule przeliczeniowe podlegają pominięciu – art. 385¹ § 1 i 2 kc. Jeżeli jednak dotyczą głównych świadczeń stron, umowa bez uwzględnienia tychże klauzul nie może być w ogóle wykonywana, co z kolei oznacza, iż jest ona nieważna na podstawie art. 58 § 1 kc. W aktualnym orzecznictwie sądowym przyjmowane jest stanowisko, iż klauzula indeksacyjna dotyczy głównego świadczenia stron umowy kredytu w rozumieniu art. 385¹ § 1 kc (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r., V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 28.09.2021 r., I CSKP 74/21).

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29.08.1997 r. – Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego

kredytu. Skoro w samej umowie kredytu nie została wiążąco wskazana suma kredytu w CHF, będąca podstawą wyliczenia rat, czyli umowa kredytu pozostawiała bankowi swobodę w zakresie wyrażenia w CHF kwoty kredytu oddanej do dyspozycji kredytobiorcy, a w konsekwencji wysokości rat spłaty kredytu, to znaczy że umowa ta wadliwie określała zobowiązanie kredytobiorcy do zwrotu otrzymanej sumy, a przez to nie zawierała prawidłowo oznaczonych wszystkich niezbędnych elementów umowy kredytu przewidzianych w art. 69 ust. 1 prawa bankowego. To zaś uzasadnia stwierdzenie nieważności tej umowy.

Pozwany nie wykazał, aby treść umowy kredytu została indywidualnie uzgodniona z powodami. Przeciwnie, widać, że treść umowy w zakresie kwestionowanych postanowień indeksacyjnych stanowi wzorzec opracowany przez Bank. W szczególności indeksacja kredytu nie była indywidualnie uzgodniona. We wniosku kredytowym powodowie wskazali, że wnoszą o przyznanie im kredytu w kwocie 299.492,39 zł. To, że kredyt miał być indeksowany do waluty CHF, wynika z samego formularza pochodzącego od Banku. Złożenie wniosku kredytowego o określonej treści nie jest tożsame z indywidualnym uzgodnieniem postanowień umowy kredytu.

W ogóle nietrafne jest powoływanie się na „wybór oferty” kredytu indeksowanego. Sporządzenie przez pracownika banku lub pośrednika kredytowego symulacji kredytu czy też wstępne sprawdzenie zdolności kredytowej nie jest złożeniem oferty. Analitycy pozwanego ocenili konkretny wniosek kredytowy powodów i wydali akceptację dla kredytu indeksowanego. Świadome dokonanie wyboru byłoby możliwe dopiero wówczas, gdyby po zweryfikowaniu wniosku i zdolności kredytowej wnioskującym przedstawiono dwie konkretne propozycje z konkretnymi warunkami (kwota kredytu, oprocentowanie, wysokość raty, itp.) i wówczas dokonaliby oni wyboru.

Z kolei na indywidualne uzgodnienie wskazywałoby przesłanie kredytobiorcom projektu umowy ze wskazaniem, żeby się z nią zapoznali i przedstawili swoje uwagi i ewentualnie proponowane zmiany.

Wreszcie, trzeba wskazać, iż umowa nie zawiera żadnego mechanizmu chroniącego konsumentów przed zmianą kursów prowadzącą do zaburzenia równowagi kontraktowej.

Co do zasady samo przeliczenie kredytu wyrażonego nominalnie w złotych polskich według oznaczonego kursu waluty obcej można uznać za dopuszczalne i zgodne z ustawą. Według art. 358¹ § 2 kc strony umowy, w szczególności umowy kredytu, mogą zastrzec, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego miernika wartości (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 25.03.2011 r., IV CSK 377/10; z dnia 18.05.2016 r., V CSK 88/16; z dnia 08.12.2006 r., V CSK 339/06). Tenże miernik może być rozumiany jako wskaźnik w ogóle mający inny charakter albo jako waluta obca w stosunku do waluty zobowiązania – skoro ustawodawca dopuszcza miernik waloryzacji inny niż pieniądz, to znaczy, że dopuszcza także inny pieniądz (walutę) niż pieniądz polski (waluta polska). Świadczenie pieniężne może zatem zostać zwaloryzowane według przewidzianego w umowie kryterium – przeciętnego wynagrodzenia, stopy inflacji, kursu złota, średniej ceny zboża albo jakichkolwiek innego wskaźnika gospodarczego, a także przeliczenie świadczenia pieniężnego wyrażonego nominalnie w złotych polskich może nastąpić według kursu innej waluty. Indeksacja kredytu do waluty obcej jest postacią takiej właśnie waloryzacji umownej. Waloryzacja świadczenia pieniężnego zmierza do urealnienia jego wartości poprzez odwołanie do obiektywnych, niezależnych od stron transakcji kryteriów. Także w przypadku umów kredytu takie urealnienie może znaleźć zastosowanie. Waloryzacja kwoty nominalnej kredytu jest niezależna od ustaleń dotyczących odsetek umownych (kapitałowych), które w przypadku umowy kredytu stanowią wynagrodzenie banku za wykorzystanie przez kredytobiorcę udostępnionych mu środków pieniężnych, w przeciwieństwie do odsetek za opóźnienie pełniących właśnie funkcję waloryzacyjną obok funkcji represyjnej.

Regulacje dotyczące kredytu indeksowanego do waluty obcej zostały wprowadzone do art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr. bank. z dniem 26.08.2011 r. na mocy ustawy z dnia 26.07.2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe i niektórych innych ustaw (tzw. ustawy antyspreadowej). Nie oznacza to jednak, iż przed tą datą zawarcie umowy kredytu tego rodzaju było niedopuszczalne. Przeciwnie, możliwość zawarcia umowy kredytu zawierającej tego rodzaju

postanowienia mieściła się w ramach ogólnej swobody kontaktowania przewidzianej w art. 353¹ kc (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 29.04.2015 r., V CSK 445/14; z dnia 22.01.2016 r., I CSK 1049/14).

Jednakże prawidłowa, dopuszczalna i zgodna z prawem waloryzacja świadczenia wymagałaby jednoznacznego, precyzyjnego oznaczenia miernika waloryzacji przewidzianego w treści umowy. Oznacza to, że przeliczenie sumy kredytu w PLN na CHF musiałyby zostać dokonane od razu, według uzgodnionego przez strony kursu, nie zaś odroczone w czasie na dzień nieznaną w chwili zawarcia umowy i pozostawione swobodzie Banku.

Treść klauzuli umowy kredytu zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem ustalającej cenę zakupu i sprzedaży waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany, powinna, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, umożliwić właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i racjonalnemu konsumentowi zrozumienie sposobu ustalania kursu wymiany waluty obcej stosowanego w celu obliczenia kwoty rat kredytu, w taki sposób, aby konsument miał możliwość w każdej chwili samodzielnie ustalić kurs wymiany stosowany przez przedsiębiorcę (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18.11.2021 r., C-212/20).

W świetle aktualnego orzecznictwa nie powinno budzić wątpliwości, iż postanowienia wprowadzające mechanizm indeksacyjny mają charakter niedozwolony, uznaje się bowiem, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11.12.2019 r. V CSK 382/18; z dnia 30.09.2020 r., I CSK 556/18; z dnia 02.06.2021 r., I CSKP 55/21).

Konsekwencją powyższych wadliwości jest eliminacja postanowień indeksacyjnych, prowadząca do upadku umowy kredytu w całości.

W aktualnym orzecznictwie sądowym prezentowany jest pogląd, że art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c. wyłącza stosowanie art. 58 § 3 k.c., co uzasadnia stanowisko, że nieuczciwe postanowienia indeksacyjne nie powinny być zastępowane innym mechanizmem przeliczeniowym opartym na przepisach kodeksu cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2019 r., II CSK 483/18). W takiej sytuacji co do zasady wykluczona jest możliwość zmiany przez sąd treści nieuczciwych warunków zawartych w umowie. Działania sądu w razie stwierdzenia klauzuli abuzywnej mają mieć charakter sankcyjny, co oznacza osiągnięcie skutku zniechęcającego profesjonalnych kontrahentów zawierających umowy z konsumentami do zamieszczania w umowach z nimi nieuczciwych postanowień umownych. Skutek ten nie mógłby zostać osiągnięty, gdyby umowa mogła zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy przez wprowadzenie do umowy warunków uczciwych. Kontrahent konsumenta niczym by bowiem nie ryzykował, narzucając nieuczciwe postanowienia umowne, skoro mógłby liczyć na to, że sąd uzupełni umowę przez wprowadzenie uczciwych warunków, które powinny być przez niego zaproponowane od razu. W konsekwencji zastąpienie przez sąd klauzul abuzywnych np. kursem średnim waluty obcej z dnia wymagalności roszczenia ogłaszanym przez NBP, należy wykluczyć, jako sprzeczne z celem założonym w art. 6 ust. 1 Dyrektywy Rady nr 93/13/EWG z dnia 05.04.1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Ryzyko przedsiębiorcy stosującego abuzywne klauzule byłoby bowiem w razie ich eliminacji ze stosunku umownego niewielkie i nie zniechęcałoby przedsiębiorców do stosowania nieuczciwych klauzul w przyszłości. Jeżeli sąd krajowy uzna, że zgodnie z odpowiednimi przepisami obowiązującego prawa utrzymanie w mocy umowy bez zawartych w niej nieuczciwych postanowień nie jest możliwe, art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie stwierdzeniu, że ta umowa nie może dalej obowiązywać bez takich warunków i wtedy sąd powinien orzec jej unieważnienie (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r., C-260/18, K. D., J. D. c/a (...)). Wola konsumenta, który uważa, iż stwierdzenie nieważności całej umowy nie jest dla niego niekorzystne, przeważa nad wdrożeniem systemu ochrony, takiego jak zastąpienie nieuczciwego postanowienia i utrzymanie umowy w mocy (wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 03.10.2019 r. C-260/18).

W aktualnym orzecznictwie sądowym dominujące jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF zawierających klauzule przeliczeniowe tożsame z kwestionowanymi przez powoda postanowieniami umowy kredytu oraz regulaminu kredytowania.

Nieważność umów kredytu indeksowanego do CHF d. (...) S.A. ((...), (...), itp.) została stwierdzona w sprawach zakończonych wyrokami:

- Sądu Apelacyjnego w Warszawie: z dnia 24.01.2022 r., I ACa 91/21; z dnia 21.01.2022 r., V ACa 631/21; z dnia 20.01.2022 r., I ACa 227/19; z dnia 17.01.2022 r., I ACa 301/21; z dnia 09.12.2021 r., V ACa 214/21; z dnia 07.12.2021 r., I ACa 568/19; z dnia 07.12.2021 r., I ACa 562/18; z dnia 03.12.2021 r., I ACa 83/19; z dnia 01.12.2021 r., V ACa 474/21; z dnia 25.11.2021 r., I ACa 383/20; z dnia 17.11.2021 r., I ACa 677/19; z dnia 10.11.2021 r., V ACa 38/21; z dnia 09.11.2021 r., I ACa 343/21; z dnia 09.11.2021 r., I ACa 763/21; z dnia 09.11.2021 r., I ACa 341/21; z dnia 08.11.2021 r., V ACa 118/21; z dnia 08.11.2021 r., I ACa 251/18; z dnia 04.11.2021 r., I ACa 190/21; z dnia 03.11.2021 r., I ACa 363/21; z dnia 28.10.2021 r., I ACa 306/21; z dnia 21.10.2021 r., I ACa 452/21; z dnia 26.10.2021 r., I ACa 27/19; z dnia 26.10.2021 r., V ACa 427/20; z dnia 15.10.2021 r., V ACa 689/19; z dnia 14.10.2021 r., I ACa 531/21; z dnia 28.09.2021 r., I ACa 396/21; z dnia 28.09.2021 r., I ACa 355/21; z dnia 22.09.2021 r., I ACa 248/21; z dnia 03.02.2021 r., I ACa 428/20; z dnia 16.12.2020 r., I ACa 72/20; z dnia 15.12.2020 r., V ACa 468/20; z dnia 04.12.2020 r., I ACa 198/20; z dnia 24.11.2020 r., I ACa 522/18; z dnia 18.11.2020 r., I ACa 342/20; z dnia 26.10.2020 r., I ACa 215/20; z dnia 22.10.2020 r., I ACa 709/19; z dnia 24.09.2020 r., V ACa 505/19; z dnia 04.09.2020 r., VI ACa 44/19; z dnia 23.07.2020 r., I ACa 616/18; z dnia 10.07.2020 r., V ACa 386/19; z dnia 08.07.2020 r., I ACa 397/19; z dnia 08.07.2020 r., I ACa 52/18; z dnia 25.06.2020 r., I ACa 286/18; z dnia 16.06.2020 r., I ACa 540/19; z dnia 28.05.2020 r., I ACa 397/18; z dnia 02.03.2020 r., I ACa 199/18; z dnia 18.02.2020 r., I ACa 565/18; z dnia 29.01.2020 r., I ACa 67/19; z dnia 28.01.2020 r., I ACa 104/19; z dnia 23.01.2020 r., I ACa 473/18; z dnia 30.12.2019 r., I ACa 598/18; z dnia 18.12.2019 r., I ACa 86/19; z dnia 04.12.2019 r., I ACa 442/18; z dnia 27.11.2019 r., V ACa 752/18; z dnia 08.11.2019 r., I ACa 202/19; z dnia 23.10.2019 r., V ACa 567/18;

- Sądu Apelacyjnego w Gdańsku: z dnia 19.01.2022 r., V ACa 489/21; z dnia 17.11.2021 r., I ACa 359/20; z dnia 16.11.2021 r., I ACa 819/21; z dnia 26.10.2021 r., V ACa 254/21; z dnia 08.10.2021 r., V ACa 280/21; z dnia 29.06.2021 r., I ACa 219/21; z dnia 10.09.2021 r., I ACa 485/21;

- Sądu Apelacyjnego w Katowicach: z dnia 24.01.2022 r., I ACa 354/21;

- Sądu Apelacyjnego w Łodzi: z dnia 24.01.2022 r., I ACa 125/21; z dnia 28.12.2021 r., I ACa 785/21; z dnia 24.11.2021 r., I ACa 102/21; z dnia 03.11.2021 r., I ACa 835/20; z dnia 18.10.2021 r., I ACa 1309/20; z dnia 13.01.2021 r., I ACa 973/20; z dnia 31.08.2020 r., I ACa 784/19; z dnia 10.08.2020 r., I ACa 1276/18; z dnia 09.03.2020 r., I ACa 80/19; z dnia 16.12.2019 r., I ACa 952/18; z dnia 22.10.2019 r., I ACa 1047/18;

- Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 01.12.2021 r., I ACa 175/21.

Widać zatem, że w aktualnym orzecznictwie sądowym powszechnie przyjmowane jest stanowisko wskazujące na nieważność umów kredytowych tożsamych lub zbliżonych do umowy zawartej przez powodów.

Reasumując powyższe, usprawiedliwione jest stanowisko powodów co do nieważności umowy kredytu nr (...) z dnia 18.12.2007 r.

Zgodnie z art. 189 kpc powód może żądać ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, jeżeli ma w tym interes prawny.

Powództwo o ustalenie stosunku prawnego lub prawa może zostać uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda, wykazanie zaś istnienia drugiej z

tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2001 r., II CKN 898/00).

Interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc oznacza potrzebę prawną, wynikającą z sytuacji prawnej, w jakiej znajduje się powód. Może wynikać z bezpośredniego zagrożenia prawa powoda lub zmierzać do zapobieżenia temu zagrożeniu. Interes prawny występuje także wtedy, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa, mająca charakter obiektywny. Powód musi udowodnić, że ma interes prawny w wytoczeniu powództwa przeciwko konkretnemu pozwanemu, który przynajmniej potencjalnie stwarza zagrożenie dla jego prawnie chronionych interesów, a sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego praw przez definitywne zakończenie istniejącego między stronami sporu lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu w przyszłości takiego sporu, tj. obiektywnie odpadnie podstawa jego powstania. Na takie cechy roszczenia o ustalenie z art. 189 kpc wskazywał wielokrotnie Sąd Najwyższy, m.in. w wyrokach: z dnia 30.10.1990 r., I CR 649/90; z dnia 08.05.2000 r., V CKN 29/00; z dnia 04.10.2001 r., I CKN 425/00; z dnia 01.04.2004 r., II CK 125/03; z dnia 18.06.2009 r., II CSK 33/09; z dnia 18.03.2011 r., III CSK 127/10; z dnia 09.02.2012 r., III CSK 181/11, OSNC 2012/7-8/101; z dnia 14.03.2012 r., II CSK 252/11; z dnia 29.03.2012 r., I CSK 325/11; z dnia 19.09.2013 r., I CSK 727/12. Inaczej mówiąc, przez interes prawny w procesie cywilnym należy rozumieć obiektywną w świetle obowiązujących przepisów prawnych, to jest wywołaną rzeczywistym narażeniem lub zagrożeniem określonej sfery prawnej, potrzebę uzyskania określonej treści wyroku (T. Rowiński, *Interes prawny w procesie cywilnym i w postępowaniu nieprocesowym*, Warszawa 1971, s. 26). Osoba zainteresowana może dochodzić roszczenia o ustalenie, jeśli nie może uzyskać jakiegokolwiek innej ochrony, w jakikolwiek inny sposób, niż poprzez uzyskanie i przedłożenie wyroku ustalającego istnienie lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego. O istnieniu interesu prawnego w rozumieniu art. 189 kpc decyduje faktyczna, konkretna potrzeba ustalenia. Potrzeba ta zaś niewątpliwie występuje wówczas, kiedy ustalenie prowadzi do definitywnego rozwiązania problemów powoda i chroni jego również na przyszłość przed posunięciami strony przeciwnej.

Biorąc pod uwagę fakt, iż umowa kredytu nr (...) została zawarta na okres od 18.12.2007 r. do 11.12.2038 r., należy uznać, że zachodzi niepewność sytuacji prawnej powodów wymagająca wiążącego rozstrzygnięcia. Ustalenie nieważności umowy kredytu zwalnia powodów z obowiązku dalszego uiszczania kolejnych rat kredytu i otwiera drogę do ostatecznego rozliczenia kredytu.

W tej sprawie spełnione zostały przesłanki ustalenia nieważności umowy kredytu na podstawie art. 189 kpc, tj. posiadanie przez powodów interesu prawnego w żądaniu takiego ustalenia oraz zaistnienie wadliwości umowy w postaci jej sprzeczności z prawem skutkującej nieważnością na podstawie art. 58 § 1 kc.

Ponieważ powodowie konsekwentnie wskazywali na nieważność umowy kredytu, realizując uprawnienie przysługujące im jako konsumentom poszukującym ochrony na drodze sądowej (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w sprawie K. i J. D. c/a (...) z dnia 03.10.2019 r., C-260/18), nie było potrzeby dokonywania oceny relacji stron z punktu widzenia roszczeń zgłoszonych jako ewentualne. Z przedstawionych już względów nie ma podstaw do rozliczenia kredytu przy wykorzystaniu kursu średniego NBP, jako że możliwość przeliczenia kredytu według kursu średniego NBP została istotnie podważona (por. wskazany wyrok TSUE z dnia 03.10.2019 r., C-260/18) albo rozliczenia z pominięciem indeksacji i pozostawieniem pozostałych parametrów kredytu (w tym oprocentowania).

Zgodnie z art. 405 kc w zw. z art. 410 § 1 kc kto spełnił świadczenie nienależne, obowiązany jest do jego zwrotu. Zgodnie zaś z art. 410 § 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W konsekwencji stwierdzenia nieważności umowy kredytu powodowie D. B. i M. B. mogą domagać się zwrotu świadczenia nienależnie spełnionego w wykonaniu tejże umowy. Nieważność umowy kredytu oznacza brak podstaw

do zapłaty wszystkich przewidzianych w niej należności, nie tylko spłaty kapitału i odsetek umownych, ale także prowizji i innych opłat, w szczególności składek na ubezpieczenia związane z udzieleniem kredytu.

Za nietrafny należy uznać zarzut przedawnienia roszczenia. Ponieważ zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania do zapłaty, zastosowanie znajduje art. 120 kc, zgodnie z którym, jeżeli wymagalność zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Należy zatem rozważyć, kiedy powodowie mogli najwcześniejsz skierować do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego stan taki zaistniał wówczas, gdy pojawiły się w opinii publicznej, w prasie, itp. szerzej prezentowane poglądy co do możliwych wadliwości umów kredytów indeksowanych lub denominowanych do CHF, czy też po wejściu w życie ustawy antyspreadowej, a zatem około 2011 r. W takim wypadku do dnia wniesienia pozwu nie minął okres 10 lat. Termin przedawniania się roszczeń restytucyjnych konsumenta wobec przedsiębiorcy opartych na postanowieniach nieuczciwych rozpoczyna swój bieg od chwili, gdy powziął on wiedzę co do nieuczciwego charakteru warunków umownych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 22.04.2021 r., C-485/19), albo w chwili, kiedy umowa stała się trwale bezskuteczna, czyli kiedy konsument stanowczo wyraził wolę jej unieważnienia (zob. uchwałę składu Sądu Najwyższego z dnia 07.05.2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021/9/56). Można jeszcze dodać, iż według niektórych prezentowanych w doktrynie i orzecznictwie poglądów nawet sama spłata pożyczki lub kredytu nie jest świadczeniem okresowym, gdyż spłacający spełnia jedno z góry oznaczone świadczenie tworzące jedną całość, ale tylko rozłożone w czasie, nie zaś szereg świadczeń równorzędnych (zob. B. Kordasiewicz w: System Prawa Cywilnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna, W-wa 2002, s. 548-549; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 10.09.1970 r., I CR 329/70, PUG 70/12, oraz z dnia 02.10.1998 r., III CKN 578/98; wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 17.01.2018 r., I ACa 705/17). Skoro spłata kredytu nie jest świadczeniem okresowym, to rozliczenie tej spłaty w wyniku stwierdzenia nieważności umowy tym bardziej nie może mieć takiego charakteru. Z tych przyczyn roszczenie kredytobiorcy przedawnia się w ogólnym sześć- lub wcześniej dziesięcioletnim terminie przewidzianym w art. 118 kc – z uwzględnieniem dyspozycji art. 5 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13.04.2018 r. o zmianie kodeksu cywilnego. Z kolei żądanie ustalenia nieważności umowy kredytu w ogóle nie podlega przedawnieniu. Żądanie ustalenia nieważności umowy, podobnie jak żądanie unieważnienia umowy (zmierzające do ukształtowania stosunku prawnego), jest roszczeniem w znaczeniu prawnoprocesowym, a nie materialnym. Przedawnienie w rozumieniu art. 117 § 1 i 2 kc dotyczy natomiast roszczeń materialnoprawnych, czyli takich praw podmiotowych, które polegają na możliwości żądania od innej osoby określonego zachowania (najczęściej spełnienia określonego świadczenia). Strona umowa dochodząca ustalenia jej nieważności bądź unieważnienia niczego nie żąda od strony przeciwnej. Przedawnienie oznacza, iż dłużnik może – po upływie jego terminu – uchylić się od zaspokojenia roszczenia. Pozwany w sprawie o ustalenie nieważności bądź unieważnienie umowy nie ma się od czego uchylić, bo nie jest obowiązany niczego spełniać ani zaspokajać. Strona umowy może wystąpić o ustalenie jej nieważności, o ile posiada interes prawny, bądź o unieważnienie, w każdym czasie w trakcie trwania więzi umownej, a także po upływie umówionego okresu, a nie tylko przez 10 (6) lat (lub krócej) od zawarcia umowy.

W okresie objętym żądaniem pozwu D. B. i M. B. spłacili na rzecz Banku 259.068,61 zł tytułem rat kapitałowo-odsetkowych i 1.381,92 zł składki ubezpieczenia niskiego wkładu. Nieważność umowy kredytu oznacza brak podstaw do pobrania wszelkich przewidzianych w niej świadczeń – kapitału, odsetek umownych (kapitałowych), odsetek karnych (za opóźnienie), opłat, prowizji, składek ubezpieczeniowych i innych należności.

Powodowie mogą zatem uzyskać od pozwanego zwrot świadczenia w łącznej kwocie 260.450,53 zł. Na podstawie art. 481 § 1 kc odsetki za opóźnienie przypadają od dnia 17.08.2019 r. do dnia zapłaty.

Zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego należy do tzw. zobowiązań bezterminowych, w których termin spełnienia świadczenia nie jest z góry oznaczony ani nie wynika z właściwości zobowiązania, wobec czego spełnienie winno nastąpić niezwłocznie po wezwaniu do wykonania zgodnie z art. 455 kc. Niezwłoczne spełnienie świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 455 kc oznacza z reguły spełnienie go w terminie 14 dni (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28.05.1991 r., II CR 623/90; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20.03.2012 r., I ACa 191/11). Powodowie skierowali do pozwanego – przed wytoczeniem powództwa – wezwanie do zapłaty zawarte w piśmie z dnia 04.07.2019

r. Do pozwu nie został dołączony dowód doręczenia tego pisma. Pozwany odpowiedział na nie odmownie pismem z dnia 16.07.2019 r., czyli tego dnia wezwanie do zapłaty otrzymał. Termin na reklamację wynosi miesiąc, czyli termin spełnienia świadczenia wypadłby w połowie sierpnia. Nie jest jednak możliwe naliczanie odsetek od dnia 16.08.2019 r., jako że dzień 15.08.2019 r. – ustawowo wolny od pracy – nie mógł być ostatnim dniem terminu spełnienia świadczenia (art. 115 kc), jeżeli koniec terminu przypada na 15.08., ulega przedłużeniu do 16.08. i stan opóźnienia powstaje dopiero dnia kolejnego.

Sąd zasądził zatem od pozwanego na rzecz powodów D. B. i M. B. 260.450,53 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 17.08.2019 r. do dnia zapłaty (pkt I wyroku) oraz ustalił (pkt II wyroku), że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF zawarta w dniu 18.12.2007 r. pomiędzy (...) S.A. w W. (obecnie (...) S.A. w W.) oraz D. B., M. B., M. S. i K. S. jest nieważna.

W pozostałym zakresie powództwo jako nieusprawiedliwione podlegało oddaleniu.

O kosztach procesu należało orzec na podstawie art. 100 zd. drugie kpc. Powodów należy uznać za wygrywających sprawę praktycznie w całości, co uzasadnia przyznanie im zwrotu kosztów procesu w pełnym wymiarze. Usprawiedliwiony jest wniosek o przyznanie kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotnej stawki minimalnej. Pełnomocnik powodów przedstawiał wielokrotnie argumentację ściśle prawną, uwzględniającą w szczególności aktualne orzecznictwo sądów polskich i Trybunału Sprawiedliwości, które w okresie dwóch lat od złożenia pozwu istotnie się modyfikowało i rozwijało. Nakład pracy i przyczynienie się do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia sprawy były podwyższone. Samą stawkę minimalną zastępstwa adwokackiego wyznacza § 2 pkt 6 w zw. z § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (decyduje pierwotna wartość przedmiotu sporu) – 5.400 zł. Dwukrotność kosztów zastępstwa to 10.800 zł, przy czym należy uwzględnić także zmienioną konfigurację podmiotową po stronie powodów. Sąd zasądził zatem od pozwanego na rzecz powodów:

- D. B. i M. B. – 6.434 zł – 1.000 zł opłaty sądowej od pozwu, 5.400 zł wynagrodzenia pełnomocnika procesowego, 34 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa,

- M. S. i K. S. – 5.434 zł – 5.400 zł wynagrodzenia pełnomocnika procesowego, 34 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Stosownie do art. 98 § 1¹ kpc do tychże kosztów należy doliczyć odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Mając powyższe na uwadze, Sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.